

FOLIUM CLASSICUM

**Nro 79
8.2.2011**

Tässä numerossa:

Puheenjohtajan tervehdys	Olli Salomies	3
Kreikkalaisen lyriikan käännöksiä	Toim. Mika Kajava	4
Vuoden klassikko 2010	Laura Buchholz	8
Syksyllä 2010 palkitut ylioppilaat	Toim. Laura Buchholz	8
Uutta kirjallisuutta	”	9
Kevään 2011 tapahtumia	”	10

FOLIUM CLASSICUM, Klassillis-filologisen yhdistyksen jäsenlehti, ilmestyy kaksi kertaa vuodessa lukukausien alussa niin painetussa muodossa kuin sähköisesti yhdistyksen kotisivuillakin. Päätoimittaja: prof. Olli Salomies; toimitussihteeri: FM Laura Buchholz.

KLASSILLIS-FILOLOGINEN YHDISTYS (KFY) on tieteellinen seura, jonka tarkoitus on herättää ja ylläpitää harrastusta antiikin kulttuuria kohtaan, edistää sitä koskevaa tieteellistä tutkimusta ja olla yhdyssiteenä tämän alan tutkijoiden ja harrastajien kesken. Tätä varten yhdistys järjestää esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia, harjoittaa julkaisutoimintaa ja edistää muillakin samanlaatuisilla tavoilla antiikin tutkimista tai tuntemista.

TOIMIHENKILÖT. Yhdistyksen puheenjohtajana toimii prof. Olli Salomies (olli.salomies@helsinki.fi), varapuheenjohtajana dos. Antero Tammisto (antero.tammisto@ide.inet.fi) ja sihteerinä / rahastonhoitajana FM Laura Buchholz (laura.buchholz@helsinki.fi). Lisäksi hallitukseen kuuluvat dos. Anneli Luhtala (anneli.luhtala@helsinki.fi) ja FM Matias Buchholz (matias.buchholz@helsinki.fi). Yhdistyksen postiosoite on Maailman kulttuurien laitos, Klassillisen filologia, PL 24, 00014 Helsingin yliopisto.

YHDISTYKSEEN VOI LIITTYÄ maksamalla jäsenmaksun tilille Sampo 800014-70979064 (viite-numero 1009) ja lähettämällä osoitetietonsa sihteerille. Varsinainen jäsenmaksu on 20 euroa, opiskelijamaksu 5 euroa.

Yhdistyksen KOTISIVUT: www.helsinki.fi/hum/kla/kfy

Kannen kuva: Mies ja nainen keskustelemassa, ehkä Alkaios ja Sappho. Terrakottalevy meloslaisesta haudasta (n. 460 eKr.). British Museum. Kuvaaja: Marie-Lan Nguyen (Wikimedia Commons).

Puheenjohtajan tervehdys

Olli Salomies

Klassillis-filologinen yhdistys toivottaa jäsenilleen hyvää alkavaa kevättä. Kevään aikana KFY järjestää vuosikokouksen lisäksi kaksi esitelmätilaisuutta.

Vuosikokouksessa 1.3. Erja Salmenkivi pitää esitelmän aiheesta "Muumiokartongit kertovat". Esitelmän tarkoitus on esitellä kiinnostavia papyrusasiakirjoja, jotka ovat peräisin pääasiassa Berliinin Egyptiläisen museon papyruskokoelmasta ja jotka ovat säilyneet meille kierrätettynä muumiokartonkien valmistusmateriaalina. Tekstit voidaan ajoittaa hellenistiselle ajalle ja maantieteellisesti ne ovat peräisin keski-Egyptissä sijainneesta Herakleopoliteen läänistä. Asiakirjat liittyvät tutkimusprojektiin, jonka työnimenä on "Hellenistinen Herakleopolis Magna".

Seuraavan esitelmän pitää 22.3. Marco Giglio (Università degli Studi di Napoli L'Orientale) aiheesta "Researching ancient Pompeii: the excavations of north area of regio IX,7". Marco Giglio on EPUH:n (Expeditio Pompeiana Universitatis Helsingiensis) vierailevana tutkijana kuluvana vuonna yhdeksän kuukauden ajan tammi-kuusta lokakuuhun Italian ulkoministeriön ja CIMOn apurahalla tarkoituksenaan ver-

tailla kaivausryhmänsä Pompejin korttelissa IX,2 tekeillä olevaa tutkimusta EPUH:n naapurikorttelissa IX,3 tekeillä olevaan tutkimukseen niin menetelmien kuin alustavien tulosten osalta; hänen tavoitteenaan on myös mahdollisuuksien mukaan antaa opetusta. Giglion esitelmä liittyy Pompeijin korttelin IX,7 pohjoisosassa 2004-2009 prof. Fabrizio Pesandon johdolla tehtyihin kaivauksiin, joiden tuloksena tämä alueen, sekä erityisesti rakennusten IX,7,21-22 ja IX,7,25-26, historia voidaan rekonstruoida uudelleen. Alueen asutushistorian varhaisinta vaihetta edustaa 5. vuosisadalta eKr. peräisin oleva muuri.

Kevään viimeisen esitelmän pitävät 3.5. Kalle Korhonen, Tua Korhonen ja Arto Kivimäki aiheesta "Jäljittelyä, luomistyötä vai mitä? Aristoteleen taidekäsitteiden haasteita". Esitelmä liittyy ensi kesänä ilmestyvään Aristoteleen Runousopin käsikirjaan (Teos), jota laadittaessa on jälleen jouduttu pohtimaan antiikin esteettisten käsitteiden kääntämistä ja ymmärtämistä oman aikamme kieli- ja kulttuurikontekstissa.

Kreikkalaisen lyriikan käännöksiä

Toim. Mika Kajava

Pidin syksyllä 2010 luentosarjan kreikkalaisesta monodisesta lyriikasta. Tekstivalikoimassa oli monenlaista runoutta, myös jambeja ja elegioita. Kurssin lopulla osallistujien tehtävänä oli tulkita suomeksi joukko runoja. Seuraavassa on valikoima näistä käännöksistä. Paria pientä korjausta lukuunottamatta tekstit ovat alkuperäisessä, sensuroimattomassa asussaan. Kääntäjillä

oli vapaat kädet, ja jotkut versiot ovatkin kiinnostavalla tavalla vapaasti tulkittuja. Toisaalta mukana on pari runomitallista käännöstä (5, 7). Runo 6, ns. "uusi Sapfo", täydentyi nykymuotoonsa vasta uusien vuonna 2004 julkaistujen papyruslöytöjen jälkeen.

1. Arkhilokhos fr. 13 (M.L. West, *Iambi et elegi Graeci...* I, Oxford 1989)

*Kukaan kaupunkilaisista, Perikles, eikä poliiksestakaan
iloitse juhlissa ja moiti painavaa murhettamme.*

*Nämä miehet pauhuavan meren aalto huuhtaisi alleen, ja
meillä on (tämän takia) keuhkot tuskasta turvoksissa.*

*Mutta, ystävä, jumalat ovat laittaneet lääkkeen väkevien
vaikeuksien parantamattomille kurjuuksille:*

*toiste joku toinen saa tuta saman. Nyt kurjuus kääntyi
meihin, ja ääneen tuskailemme vuotavaa haavaa, mutta
vielä vuorostaan tulee tuska taas toisille. Vaan kestäkää ja
sysätkää joutuin syrjään akkamainen alakulo.*

Urpo Kantola

2. Hipponaks fr. 32 + 36 (ibid.)

*Hermes, rakas Hermes, Maian poika, kylleneläinen,
minä rukoilen sinua, sillä palelen kovasti
ja hampaani kalisevat...*

*anna Hipponaksille viitta ja nuttu ja sandaalit ja tohvelit,
ja toisaalta kuusikymmentä kultastateeria.*

*Rikkaus (hän kun on sokea kerrassaan) ei ole
koskaan astunut kotiini ja virkekanut minulle "Hipponaks,
minä anna sinulle kolmekymmentä hopeaminaa
ja vielä paljon muutakin." Hänellä on näet viheliäinen mieli.*

Jens Nilsson

3. Theognis 1,19-52 (ibid.)

Kyrnos, laitettakoon minun, viisautta jakavan, lauluihin sinetti, ettei niitä koskaan varasteta huomaamatta, eikä kukaan erehdy antamaan niitä vaihdossa huonompiin vaan kaikki sanovat: ”Nämä ovat Theognis megaralaisen sanoja. Hän on kuuluisa kaikkialla.” Kuitenkin on niin, etten vielä kykene olemaan kaikkien kaupunkilaisten mieleen. Eikä se nyt ole edes ihmekään, Polypaides, sillä ei edes Zeus ilahduta kaikkia laittaessaan ilmoille sateen tai sitten kuivan sään. Sinun parastasi ajatellen neuvon sinulle asioita, jotka itse lapsena opin kunnan miehiltä. Ole järkevä äläkä myöskään tavoittele epäreiluin keinoin itsellesi kunniaa, menestystä ja rikkautta. Paina tämä mieleesi äläkä vietä aikaasi huonossa seurassa, vaan hakeudu aina hyvien ihmisten luo. Syö ja juo heidän kanssaan, istu heidän seurassaan sekä ole mieliksi heille, joiden valta on suuri. Hienoilta ihmisiltä opit hienoja asioita, mutta seurustelemalla huonojen ihmisten kanssa kadotat aistikkeutesi. Pidä tämä mielessäsi ja seurustele hyvien ihmisten kanssa niin, että vielä jonain päivänä tulet sanomaan minun antavan hyviä neuvoja ystäväilleni.

Kyrnos, tämä kaupunki on raskaana. Pelkäänpä, että se synnyttää ihmisen, joka pistää järjestykseen röyhkeytemme. Kansalaiset kyllä pysyvät aloillaan, mutta johtajat ovat sortuneet turmion tielle. Ikinä eivät hyvät ihmiset ole saattaneet kaupunkia tuhoon, mutta heti kun huonot ihmiset pääsevät mellastamaan niin kansa pilataan ja lait väännetään tuomaan itselle etuja ja valtaa. On turha luulla, että kaupunki pysyisi kauaa nykyisessä rauhallisessa tilassa kun pahat pääsevät yhteiseksi tappioksi tuotetun oman edun makuun. Siitä ovat lähtöisin yleinen eripura ja omien murhat sekä yksinvaltiaat. Älköön kaupunki koskaan kunnostautuko tällä tavoin.

Kai Tainio

4. Mimnermos fr. 2 (M.L. West, *Iambi et elegi Graeci...* II, Oxford 1992)

*Olemme kuin leivät, jotka alkukevään kukkeudessa versovat hetken,
vahvistuvat piakkein auringon valosta,
ja kuin nuo leivät vain kotvan aika kukkasista nuoruuden
iloitsemme, jumalten rinnalla tietämättöminä yhtälailla niin pahasta
kuin hyvästäkin: ovathan jo läsnä kohtalon synkeät henget,
tuoden lopun, vanhuuden vaivalloisen,
ja kuoleman; niin lyhyt on tuo nuoruuden kukoistus,
joka kestää niin kauan kuin aurinko levittäytyy maan ylle.
Vaan kun on kohtalo kiirinyt ohitse nuoruuden,
heti on autuaampi kuolla kuin elää.
Sillä sielussa on paljon huolta: jo kohta koti
ränsistyy, köyhyyden tuskaisat tekoset vaivaavat;
yksi taas on vailla lapsia, joita enemmän kuin mitään
kaivaten vajoaa alas Haadekseen;
toisella on sydäntä riipivä tauti; ei lie ketään,
jolle Zeus ei murheita anna.*

Sami Markuksela

5. **Kallinos** fr. 1 (ibid.)

*Kauanko loisia aoitte, aaluvat, missä on rohkeus?
Toimeton on olo teill', vaikka on vierellä niin
sankarta monta. Ei maa ole rauhassa vaan sota riebuu.
Luulette: "Rauha on maass'", mutt' elo turvaton on.*

-----

*Kuolevan suotakobon singota keihäänsä viel'.
Urbolle verraton loistava kunnia, jynkeä taisto
puolesta lapsien, maan, vastassaan vihamies.
Kuolema koita ei kohtalotarten toimea ennen.
Taisteluun ryhtyvi mies, kun sota syttynyt on,
rohkein mielin, suojana syömen panssari toimii
keihästä heiluttaen, eespäin ryntää hän.
Kalma on kohtalo nuorien miesten – on pako väärin,
taatto vaikk' kuolematon, hällä ol' aikoinaan.
Kaihtaen taistoa, pauhua peisten, niin palaa miesi.
Sallimus saapuvi siell', seurassa ystävien.
Miekkonen kunniatonna on, kaipaja eivät naiset;
kärsinyt kumppani vaan, maineen mahtavan saa.
Uljasta järkkymätönt' ikävöitsevät ihmiset, kuoloss'
viimein rauha on häll', vertana taivahisten.
Silmissä ihmisten tammena seisoo, jylhänä – yksin
tehtävät toimittaa, veikkosien tuhanten.*

Timo Partanen

6. **Sapfo** fr. 58 (teksti M.L. West, ZPE 151, 2005, 1-9)

*Kiiruhtakaa tytöt orvokin tuoksuisten muusien ihanien
lahjojen ja kirrkaasti laulavan lyrran luokse.
Minun joskus niin pehmeän ihoni on puolestaan jo vanhuus
vallannut ja hiukseni ovat muuttuneet mustista valkoisiksi.
Sydämeni on muuttunut raskaaksi, polveni eivät enää kannaa,
jotka kerran tanssivat keveinä kuin kauriit.
Tätä usein valitan. Mutta mitä voisin tehdä?
Koska olen ihminen, en voi olla vanhenematta.
Kerran rusokätinen Eos, näin kerrotaan, rakastuneena
kaappasi Tithonoksen ja vei hänet maailman ääriin.
Hän oli kaunis ja nuori, mutta silti ajan myötä harmaa
vanhuus valtasi hänet, jolla oli kuolematon vaimo.*

Laura Aho

7. **Alkaios** fr. 42 (E. Lobel - D. Page, *Poetarum Lesbiorum fragmenta*, Oxford 1955)

*Kerrotaan, sun vuoksesi katkerasti,
koska väärin teit, kärsi Priamoksen
suku kerran, oi Helene, ja sortui
Ilion tuhkaan.*

*Aiakoksen poika sai morsiokseen
neidon toisenlaisen, ja vietti häitään
autuaitten kanssa, toi Nereuksen
tyttären hienon*

*luokse Kheironin, siveältä neitseelt'
liivin riisui. Rakkaus nousi kukkaan;
Peleuksen, Nereideistä parhaan
liitosta syntyi*

*poika, urhein puoljumalista kaikkein,
ylväs ratsuin käyttäjä kultabarjain.
Mutta fryygit kaatuivat kaupunkeineen
vuoks' Helenen vain.*

Helena Holm

8. **Alkaios** fr. 357 (ibid.)

*Suuri huone kimaltaa
pronssista, koko katto on koristeltu
hohtavin kypärin, niistä
alas valkeat hepojouhiset tupsut
suortuvat, kunnia miesten
päille; ja tappeja peittävät
päällä riippuen pronssiset
hohtavat sääripanssarit, suojat väkevältä nuolelta,
ja rintabaarniskat uudesta pellavasta
sekä koverat kilvet maahan pantuina;
vieressä khalkislaiset miekat,
vieressä monet vyöt ja ihotakit.
Niitä ei sovi unohtaa, kun
kerran tästä olemme työmme tehneet.*

Tero Laitinen

Vuoden klassikko 2010

Laura Buchholz

Klassillis-filologinen yhdistys myönsi Vuoden klassikko 2010 -palkinnon jyvaskyläläiselle *Athenis Finlandiae* -tapahtumalle. Viisihenkinen palkintoraati katsoi, että tapahtuma on ansioitunut antiikin kielten ja kulttuurin sekä antiikin jälkivaikutuksen tuntemuksen ylläpitämisessä ja edistämässä.

Athenis Finlandiae järjestettiin vuoden 2010 elokuussa jo kolmatta kertaa. Tapahtumapaikkana on aina toiminut Jyväskylän yliopiston Seminaarinmäen idyllinen kampus. Ensimmäisenä vuonna kolme päivää kestänyt tapahtuma on laajennut viikon mittaiseksi festivaaliksi, jonka ohjelmaan kuuluu muun muassa kreikan ja latinan alkeiden opetusta, asiantuntijaesitelmiä liittyen laaja-alaisesti antiikkiin ja sen jälkivaikutukseen sekä teemaan sopivia viihdetilaisuuksia. Tapahtuma on vuosittain koonnut Jyväskylään suuren joukon antiikin ystäviä ja harrastajia.

10 000 euron suuruinen palkinto luovutettiin marraskuun viidentenä päivänä tapahtumaa järjestävälle Musiikin, kulttuurin ja taiteen edistämisyhdistys ry:lle. Pal-

kintoa olivat Helsingissä vastaanottamassa *Athenis Finlandiae*n tapahtumajohtaja Rauno Hänninen ja tapahtumakoordinaattori Taru-Maija Heilala-Rasimov, jotka iloitsivat pitkäjänteisen työn saamasta merkittävästä arvostuksesta.

Tapahtuman kotisivut: www.athenisfinlandiae.com

Syksyllä 2010 palkitut ylioppilaat

Latinan laajemman oppimäärän *eximia cum laude approbatur*

Riia Mikkola

Helsingin normaalilyseo

Latinan lyhyen oppimäärän *laudatur*

Anna-Maria Lahdelma

Jyväskylän lyseon lukio

Latinan lyhyen oppimäärän *eximia cum laude approbatur*

Noora Ervelius

Jyväskylän lyseon lukio

Aino-Marja Kuisma

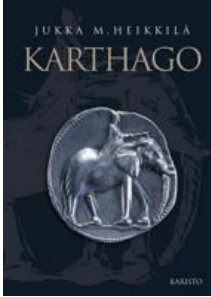
Oulun Lyseon lukio

Uutta kirjallisuutta

Koonnut Laura Buchholz

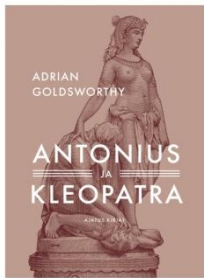
Kaunokirjallisuutta

Jukka M. Heikkilä: *Karthago*. Karisto 2011. (Romaani palkkasoturista, joka taistelee ensimmäisessä puunilaissodassa Karthagon puolella.)

Tietokirjallisuutta

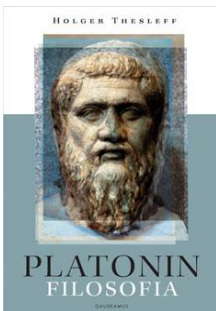
Eva Cantarella: *Suutele minua tuhat kertaa*. Suom. Taru Nyström. WSOY 2/2011. (Roomalaisten eroottinen elämänpiiri.)

Adrian Goldsworthy: *Antonius ja Kleopatra*. Suom. Heikki Salojärvi. Ajatus kirjat 2/2011.

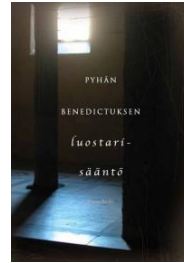

Pierre Hadot: *Mitä on antiikin filosofia?* Suom. Tapani Kilpeläinen. niin&näin 2010.

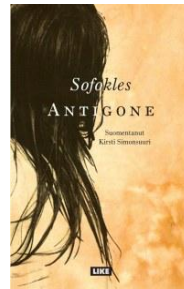

Holger Thesleff: *Platonin filosofia*. Gaudeamus 4/2011.

Alkuperäistekstien suomennoksia

Benedictus: *Pyhän Benedictuksen luostarisääntö*. Suom. Tuija Ainonen, Maiju Lehmijoki-Gardner ja työryhmä. Basam Books 11/2010.

Sofokles: *Antigone*. Suom. Kirsti Simonsuuri. Like 2/2011.

Suomalaistutkijoiden kansainvälisiä monografioita

Sanna Lipkin, *Textile-making in central Tyrrhenian Italy from the final Bronze Age to the Republican period*. Diss. Oulu 2010.

Ari Saastamoinen: *The phraseology of Latin building inscriptions in Roman North Africa*. (Commentationes humanarum litterarum 127). Societas scientiarum Fennica 2010.

Marja Vierros: *Bilingual notaries in Hellenistic Egypt: a study of language use*. Diss. Helsinki 2011.

Eeva-Maria Viitanen: *Locus bonus – the relationship of the Roman villa to its environment in the vicinity of Rome*. Diss. Helsinki 2010.

Mahdollisista puutteista tai tulossa olevista kirjoista pyydetään ilmoittamaan Folium Classicumin toimitussihteerille Laura Buchholzille (laura.buchholz@helsinki.fi).

KEVÄÄN 2011 TAPAHTUMIA

KFY:n kokoukset

Kokoukset järjestetään tiistaisin klo 18 Helsingin yliopiston päärakennuksen (Unioninkatu 34) auditoriossa IX.

1.3. KFY:n vuosikokouksen yhteydessä FT **Erja Salmenkivi** (HY): *Muumiokartongit kertovat.*

22.3. **Marco Giglio** (Università degli Studi di Napoli L'Orientale): *Researching ancient Pompeii: the excavations of north area of regio IX,7.*

3.5. **Kalle Korhonen, Tua Korhonen, Arto Kivimäki:** *Jäljittelyä, luomistyötä vai mitä? Aristoteleen taidekäsitteiden haasteita.*

Muita tapahtumia Suomessa

Ke **16.2.** klo 19.00: FM **Outi Kaltio:** *Miksi naisille ei kasva parta? – Keskiajan lääketiedettä ja humoraalioppia.* Symposium ry:n yleiskokous Punavuoren ahvenessa (Punavuorenkatu 12, Helsinki).

To **17.2.** klo 18.15: FT **Hilla Halla-aho:** *Kirjeitä Rooman raukoilta rajoilta.* Turun klassillinen yhdistys Paideia ry:n esitelmätilaisuus. Turun yliopiston päärakennuksen luentosali 2.

Ke **16.3.** klo 18.15.: Prof. **Martti Nissinen:** *Oliko antiikin Roomassa homoseksuaaleja?* Villa Lanten ystävien esitelmätilaisuus. Suomen Rooman-instituutin intendentti Simo Örmä välittää tilaisuuden alussa Villa Lanten kuulumiset. Helsingin yliopiston päärakennus (Unioninkatu 34), aud. XII.

23.3.-30.3. **Sofokles – Ritva Siikala:** *Antigone - Kuuma sydän kylmiin tekoihin.* Korjaamo Teatteri & Kassandrateatteri. Esitykset arkisin klo 19 Korjaamon Vaunusalissa (Töölönkatu 51 a, Helsinki).

Ti **5.4.** klo 17.15: Dos **Katariina Mustakallio:** *Hinnalla millä hyvänsä! Roomalaisnuorukaisten kilpailukultti.* Tampereen yliopiston Klassikkoklubin liikuntakevät urheilun alkulähteillä. Kokoontuminen O'Connell'sin kirjastohuoneessa, Rautatienkatu 24. Ei ennakoilmoittautumista.

Suomen Ateenan-insituutin ohjelmaa

To 17.2. Mr. **Juhana Leiwo** (Aalto yliopisto): *Locating buried structures with ground penetrating radar*

To 10.3. Dr. **Hilla Halla-aho** (HY): *Authors and scribes in private letters on papyri*

To 7.4. Dr. **Marja Vierros** (HY): *Greek grammar as a stumbling stone in Hellenistic Egypt?*

To 19.5. The Annual Open Meeting. Juhlassa soittaa Kari Vannemaan yhtye.

Kevään aikana Ateenan-instituutti esittää myös dokumenttielokuvan *Colossi of Love*, joka on ranskalaiskreikkalainen erinomainen kuvaus Rodoksen "kama-keista" eli naisia viihdyttäneistä miehistä 1970-luvulla. Yksi elokuvassa haastateltavista naisista on suomalainen matkatoimistonpitäjä, joka jäi 1970-luvulla saarelle ja asuu siellä edelleen.

Suomen Rooman-insituutin ohjelmaa

Ke 16.2. **Roberto Egidi** (Soprintendenza archeologica di Roma): *Scavi preventivi per la Metro C in P.zza Madonna di Loreto. L'Athenaeum di Adriano.*

Ke 2.3. **Timo Sironen** (Universitá di Oulu): *Hävinneiden sabellilaisten historiaa.*

Ma 18.4. *Incontri ALAC: Iconografia* (esitelmöijänä mm. Sonia Taiarol: *Small Etruscans: Representations of children in Etruscan art*)

To-la 5.-7.5 *Childhood and lifespan* –kollokvio.

Ke 11.5. Amos Anderson-luento: **Silvio Panciera**: *Considerazioni sull'epigrafia.*

Ke 15.6. *Environmental history* -seminaari (yhdessä American Academyn kanssa), järjestäjänä W.V. Harris.

*Lisää tapahtumia ja tarkempia tietoja KFY:n kotisivuilla:
www.helsinki.fi/hum/kla/kfy*

